

Verwerken bommen op Noord had tijd nodig

Foto GPD

AMSTERDAM - Nog nooit hebben zich zoveel mensen aangemeld voor de herdenking vanmiddag van de bombardementen op Amsterdam in juli 1943 als dit jaar.

Bijna vierhonderd mensen komen er, en die krijgen allemaal gratis een exemplaar van de studie over de geallieerde bombardementen die historicus J.L van der Pauw erover schreef.

Tweehonderdzes doden vielen er in Noord in 1943, en dat als gevolg van die geallieerde bombardementen. Het doelwit: de Fokkervliegtuigenfabriek aan de Papaverweg, die was ingeschakeld bij de Duitse oorlogsvoering. De slachtoffers: buurtbewoners. Militair resultaat: vrijwel nihil. Van der Pauw, die eerder over Rotterdam in de oorlog schreef en over de geschiedenis van de sportvisserij (maar dan met zijn voornaam Hans): "Van de drie bombardementen trof alleen het tweede enigszins doel. Maar niet in die mate dat de industrie ernstig geschaad werd. Fokker decentraliseerde al, veiligheidshalve werden de werkzaamheden op veel verschillende plekken verricht. Dat is na dat bombardement geïntensiveerd."

Het eerste bombardement werd uitgevoerd op zaterdag 17 juli en was ook bedoeld als 'afleidingsaanval'. De aandacht voor beoogde bombardementen op Hannover en Hamburg moest worden afgeleid. Dat de bommen doel misten, kwam door allerlei onvolkomenheden, maar had vooral te maken met de hoogte van de bommenwerpers, bijna zeven kilometer, veel te hoog voor een precisiebombardement. Bij het tweede bombardement, 25 juli,

troffen negen van de tachtig bommen doel en dat leidde tot vernietiging van een aantal hallen. Een derde aanval, evenals de eerste uitgevoerd door een onervaren ploeg, werd een complete mislukking, onder meer door zwaar afweervuur. De bommen kwamen zo verspreid terecht dat de Duitsers niet eens in de gaten hadden dat Fokker het doelwit was geweest.

De bombardementen veroorzaakten in Noord een enorme ravage en veel slachtoffers. En ze werden door de bezetter gretig aangegrepen voor propaganda tegen de geallieerden.

Dat de doden vielen door 'bevriende' bommen was buitengewoon pijnlijk voor de bevolking. En dat is ook de reden dat de slachtoffers pas sinds 2003 herdacht worden, bij een ereteken op de Noorderbegraafplaats. En vertegenwoordigers van het voormalige Fokkerpersoneel wonen die bijeenkomt pas sinds vorig jaar bij. De zaak lag gevoelig. De geallieerden iets kwalijk nemen kon uiteraard niet, Fokker had de schuld, want Fokker was 'fout'.

Van der Pauw: "Dat is natuurlijk wel enigszins hypocriet. Fokker was een enorme werkgever en wie er werkte was gevrijwaard van gedwongen werk in Duitsland." Maar zo rechtstreeks werken voor de Duitsers was niet respectabel. Van enig begrip voor die arbeiders was pas decennia later sprake. Van der Pauw vermoedt dan ook dat de geallieerden zich niet erg druk maakten om mogelijke slachtoffers onder het personeel. "Op 23 juni werd de Nederlandse bevolking via radio Oranje al gewaarschuwd en werden aanvallen op voor Duitsland werkende fabrieken aangekondigd. Misschien dacht men ook: 'Moet je daar maar niet gaan werken'." (PAUL ARNOLDUSSEN)

J.L. van der Pauw: De bombardementen op Amsterdam-Noord, juli 1943, Uitgeverij Boom, € 19,50